X kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI DO SPRAW KONTROLI PAŃSTWOWEJ (NR 8)**

z dnia 9 stycznia 2024 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 8)

9 stycznia 2024 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, obradująca pod przewodnictwem posła **Marka Sawickiego (PSL-TD)**, przewodniczącego Komisji, zapoznała się z:

– informacją prezesa Najwyższej Izby Kontroli dotyczącą planu pracy NIK na 2024 r.

W posiedzeniu udział wzięli: **Marian Banaś** prezes Najwyższej Izby Kontroli wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk** i **Tadeusz Oset** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Drodzy państwo, na ratuszu kur zapiał, 17.00.

Otwieram posiedzenie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej.

Stwierdzam kworum.

Czy są uwagi do porządku dziennego posiedzenia? Nie widzę. Stwierdzam, że porządek dzienny posiedzenia został przyjęty.

Przystępujemy do realizacji porządku posiedzenia – informacja prezesa Najwyższej Izby Kontroli dotycząca planu pracy NIK na 2024 r. Gorąca prośba, panie prezesie, o syntetyczną informację, bo wiem, że kontrole są wnikliwe i obszerne. Niech pan nam krótko tylko zreferuje plan pracy bez omawiania poszczególnych punktów szczegółowo.

Bardzo proszę.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli Marian Banaś:

Panie przewodniczący, szanowni państwo, mam zaszczyt zaprezentować Wysokiej Komisji tematy kontroli przyjęte przez kolegium NIK do realizacji w planie pracy NIK na 2024 r.

Niniejszy plan pracy wpisuje się w strategię Najwyższej Izby Kontroli na lata 2021–2024. Wybrane do planu pracy tematy kontroli są zgodne z priorytetami określonymi w strategii działalności kontrolnej na lata 2022–2024, a w szczególności z priorytetem strategicznym – zapewnienie bezpieczeństwa narodowego.

Podstawą do sformułowania tematów kontroli była pogłębiona analiza ryzyka. Tematy kontroli zostały wyłonione w wyniku trwających kilka miesięcy prac planistycznych przeprowadzonych przez kierownictwo NIK oraz kontrolerów i pracowników NIK. Przy ich doborze wykorzystano wiedzę i doświadczenia własne NIK, a także zewnętrzne sygnały o potencjalnych nieprawidłowościach, mających wpływ na funkcjonowanie państwa i jakość życia obywateli.

Dokonując wyboru do planu pracy NIK, kierowano się również informacjami, czy zgłoszony temat uwzględniał zagadnienia istotne z punktu widzenia państwa polskiego w zakresie realizacji zadań, czy przedstawiona analiza ryzyka wskazywała na możliwość prawdopodobieństwa występowania istotnych nieprawidłowości w obszarach kluczowych dla funkcjonowania i ulepszania państwa.

Szanowni państwo, w ramach prac nad planem przeanalizowano łącznie 306 propozycji tematów kontroli. Jednostki kontrolne NIK oraz pracownicy NIK indywidualnie zgłosili 224 tematy. Od organów zewnętrznych – Sejmu i Senatu, prezesa Rady Ministrów oraz rzecznika praw obywatelskich – wpłynęły 82 sugestie propozycji tematów, z czego 22 to tematy proponowane przez komisje sejmowe i jednocześnie zarekomendowane przez Komisję do Spraw Kontroli Państwowej.

Chcę podkreślić, że sugerowane tematy kontroli, które zostały włączone do planu pracy, były zgodne z tematami wyłonionymi w wyniku analiz przeprowadzonych w departamentach i delegaturach NIK. Najwyższa Izba Kontroli w 2024 r. zaplanowała do realizacji 94 tematy kontroli.

Wysoka Komisjo, obecna sytuacja geopolityczna, zwłaszcza w kontekście zagrożeń bezpieczeństwa, każe zwrócić szczególną uwagę na kwestie dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa narodowego. Ponadto ważnym aspektem działań kontrolnych w Najwyższej Izbie Kontroli będą zagadnienia związane z bezpieczeństwem obywateli. W badaniach kontrolnych NIK również na nie zwróci uwagę. Najwyższa Izba Kontroli skupi się także na zapewnieniu stabilności finansowej państwa. Połowa przyjętych do planu pracy tematów dotyczyć będzie zagadnień, których wpływ na finanse publiczne, lokalne lub konsekwencje dla obywateli będzie wyższy niż kwota 1 mld zł.

Jak każdego roku NIK przeprowadzi kontrolę wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej, co już, proszę państwa, zostało rozpoczęte, bo nasi kontrolerzy zaczęli kontrolę budżetową. Ponadto NIK zbada przedsięwzięcia dotyczące ochrony i inwestycji w środowisko.

Szanowni państwo, w badaniach kontrolnych w ramach obszaru zapewnienia bezpieczeństwa narodowego NIK skontroluje zagadnienia związane z zapewnieniem bezpieczeństwa państwa i obywateli, ochronę infrastruktury krytycznej oraz stabilność i bezpieczeństwo finansów publicznych. Najwyższa Izba Kontroli sprawdzi m.in.: jak przebiega proces pozyskiwania dla polskich sił zbrojnych koreańskiego czołgu K2, proces planowania i realizacji zwiększenia liczebności polskiego wojska, a także czy we właściwy sposób zaspokajano potrzeby armii w czasie wojny za naszą wschodnią granicą.

Ochrona infrastruktury krytycznej jest istotna w okresie zawirowań polityczno-gospodarczych, dlatego NIK zbada zapewnienie ciągłości działania i odtwarzania kluczowej infrastruktury energetycznej. Kontrolerzy NIK szczególną uwagę zwrócą także na działanie organów państwa, mające przeciwdziałać nadużyciom i przestępstwom finansowych, jak również praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Wysoka Komisjo, w obszarze finanse i gospodarka, poza kontrolą budżetu państwa oraz wykonaniem założeń polityki pieniężnej w 2023 r. NIK skontroluje transparentność pozyskiwania i wydatkowania środków finansowych na realizację zadań państwa oraz wykorzystanie potencjału unijnych odnawialnych instrumentów finansowych. Najwyższa Izba Kontroli sprawdzi, jak Krajowa Administracja Skarbowa weryfikowała przyznawane ulgi termomodernizacyjne oraz odliczenia i zwolnienia z podatku PIT, a także jak przeciwdziałała uszczupleniu dochodów z podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego.

Pytanie o przyszłość, zarówno w skali globalnej, jak i lokalnej, zadajemy sobie wszyscy. Dlatego jedną z inicjatyw o najszerszym zasięgu było przyjęcie przez rząd wieloletniego „Programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030. Solidarność dla rozwoju", stanowiącego jeden z fundamentów współpracy w zakresie równomiernej redystrybucji dóbr i podnoszenia jakości życia w wymiarze globalnym. Najwyższa Izba Kontroli zbada, czy działania podejmowane w ramach tego programu były prawidłowe i rzetelne.

Szanowni państwo, w obszarze dotyczącym obywateli NIK skontroluje funkcjonowanie szpitali wojewódzkich, wdrażanie terapii protonowej, jak też warsztatów terapii zajęciowej, kwestię praw osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi w DPS-ach, przeciwdziałanie przemocy domowej. Kontrolerzy NIK przyjrzą się ambulatoryjnej opiece nad dziećmi, systemowi opieki paliatywnej oraz opieki nad cierpiącymi na choroby neurodegeneracyjne. Kontrolerzy sprawdzą, jak są prowadzone zajęcia wychowania fizycznego w szkołach, a także jak państwo troszczy się o ludzi wykluczonych cyfrowo.

Problem zapewnienia mieszkań dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na komercyjne kredytowanie zakupu lokalu, a jednocześnie nie uprawnia do korzystania z mieszkalnictwa socjalnego lub komunalnego jest ciągle aktualny, dlatego NIK skontroluje wykorzystanie środków na rozwój mieszkalnictwa. Najwyższa Izba Kontroli zbada także Narodowy Fundusz Zdrowia oraz zweryfikuje stan wdrożenia wniosków NIK przez dysponenta Funduszu Sprawiedliwości sformułowanych po kontroli przeprowadzonej w 2020 r.

Wysoka Komisjo, odpowiedzialność za środowisko, zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych jest obszarem, który niezależnie od sytuacji społeczno-gospodarczej nie traci na znaczeniu. W ramach tego obszaru NIK skontroluje realizację „Programu polskiej energetyki jądrowej”, inwestycje na rzecz hydroenergii, prawne aspekty wdrażania elektrowni wiatrowych, wykorzystanie gospodarcze metanu kopalnianego oraz wsparcie dla firm energochłonnych. Przedmiotem naszej kontroli będzie też adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych w kontekście zmian klimatycznych.

Ponadto NIK zbada sprawozdanie finansowe programu „Czyste powietrze”. Kontrola wynika ze zobowiązania NIK do badania sprawozdań finansowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zakresie realizacji programu „Czyste powietrze” w związku z zawartą przez rząd RP umową z Bankiem Światowym. Nowe rozwiązania energetyczne idą w parze z eliminacją zanieczyszczeń. NIK zbada postęp ograniczania ruchu aut w miastach i budowy obwodnic, ale także inwestycje drogowe przewidziane w programie „Polski ład”.

Najwyższa Izba Kontroli skontroluje realizację inwestycji Centralny Port Komunikacyjny oraz infrastrukturę kolejową z nim związaną. Poprzednia kontrola w CPK dotyczyła programowania inwestycji oraz fazy koncepcyjnej. Kontrole w 2024 r. obejmą zadania określone w programie inwestycyjnym na lata 2022–2023, zweryfikują ryzyka wskazane po poprzedniej kontroli oraz sprawdzą stan zaawansowania inwestycji w stosunku do przyjętego harmonogramu. Wśród tematów kontroli w tym obszarze znalazły się ponadto: oznakowanie dróg publicznych, modernizacja linii kolejowych, bezpieczna żywność, propagowanie zdrowego żywienia, składowanie olejów odpadowych, zapobieganie zatruciu wód przez azotany pochodzące z rolnictwa czy realizacja uchwał antysmogowych.

Wysoka Komisjo, NIK jak każdego roku będzie brała czynny udział w pracach INTOSAI i EUROSAI jako członek zarządu obu tych organizacji. Najwyższa Izba Kontroli będzie kontynuowała prace nad kontrolami międzynarodowymi, zarówno w charakterze koordynatora, jak i uczestnika. W 2024 r. NIK będzie realizowała zadania wynikające z umów o współpracy i innych zobowiązań międzynarodowych, na przykład audyt finansowy Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, audyt sprawozdań finansowych Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju. Najwyższa Izba Kontroli będzie także kontynuować pełnienie funkcji audytora zewnętrznego międzynarodowej organizacji policji Interpol.

Poza kontrolami planowymi NIK przeprowadzi także kontrole doraźne, które pozwalają na szybką reakcję na dostrzeżone problemy. Kontrole te podejmowane są także w reakcji na sygnały o nieprawidłowościach zgłaszanych przez parlamentarzystów, obywateli, instytucje i organizacje społeczne. Na kontrole doraźne przeznaczone jest 20% potencjału kontrolnego.

Wysoka Komisjo, zgodnie z przepisami ustawy o Najwyższej Izby Kontroli plan pracy na 2024 r. uchwalony przez kolegium NIK 30 sierpnia 2023 r. został przedłożony panu marszałkowi Sejmu oraz przekazany panu przewodniczącemu. Chcę podkreślić, że dobierając tematy kontroli zaplanowanych na 2024 r., mieliśmy na uwadze, aby w połączeniu z kontrolami przeprowadzanymi w latach poprzednich dawały one całościowy obraz obszarów strategicznych oraz wpływały na usprawnienie państwa, bo taka jest nasza rola i cel główny NIK wynikający z konstytucji i ustawy.

Panie przewodniczący, Wysoka Izbo, podsumowując, prace związane z przyjętym planem pracy NIK na rok 2024 miały charakter kolegialny. Na te prace złożyły się setki godzin spotkań i wewnętrznych analiz ryzyka oraz dyskusji z poszczególnymi dyrektorami jednostek organizacyjnych oraz najbardziej doświadczonymi kontrolerami.

W tym miejscu jako prezes Najwyższej Izby Kontroli chciałem podziękować wszystkim pracownikom NIK zaangażowanym w przygotowanie planu pracy na 2024 r. Wierzę, że realizacja tak ambitnych wyzwań kontrolnych pozwoli w dalszym ciągu usprawniać funkcjonowanie państwa i sprawiać, aby to właśnie państwo realizowało oczekiwania, jakie wobec niego stawiają nasi obywatele.

Wysoka Komisjo, na zakończenie pragnę podkreślić, że tylko w latach 2020–2023 NIK przeprowadziła 1445 kontroli jednostkowych, których finansowe rezultaty kontrolne oszacowane zostały na ponad 95 mld zł, zaś przez ostatnie 6 lat, począwszy od 2017 r.,

do 2022 r. izba sformułowała aż 595 wniosków de lege ferenda, mających na celu usprawnienie stanowienia i stosowania przepisów prawa.

Dlatego przy okazji dzisiejszego posiedzenia Komisji do Spraw Kontroli Państwowej pragnę wyrazić swoje głębokie zaniepokojenie faktem zgłoszenia w dniu 4 stycznia 2024 r. podczas posiedzenia sejmowej Komisji Finansów Publicznych poprawki nr 3 do ustawy budżetowej, zgodnie z którą planowany budżet NIK na 2024 r. został zmniejszony o kwotę ponad 64 mln zł, w tym fundusz wynagrodzeń o kwotę niemal 40 mln zł. Po czterech latach pełnych wyrzeczeń i poświęceń, gdy nagminnie odmawiano Najwyższej Izbie Kontroli przymiotów instytucji opierającej się w swoim funkcjonowaniu na zasadzie praworządności i jej niezależności, proszę pana przewodniczącego oraz wszystkich członków Komisji o udzielenie dalszego wsparcia w procesie uchwalania ustawy budżetowej i przywrócenie pierwotnych założeń uchwalonego przez kolegium NIK budżetu w części 07 – Najwyższa Izba Kontroli, przyjętego przez Komisję Kontroli Państwowej tu, na tym posiedzeniu. Dziękuję ślicznie.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo.

Zanim otworzę dyskusję, poinformuję tylko przewodniczących Szaramę i Goska, że jeśli nie siedzą za stołem prezydialnym, to i tak współodpowiadają za prace Komisji, więc zapraszam za stół prezydialny, panowie.

Otwieram dyskusję.

Jako pierwszy zgłasza się poseł Szczerba.

Poseł Szarama nie pozwala posłowi Goskowi na godny debiut.

Poseł Mariusz Gosek (PiS):

Nie, tylko my bez siebie to… Uzupełniamy się.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Pan poseł Szczerba.

Poseł Wojciech Szarama (PiS):

Panie przewodniczący, to, co się dzieje w ostatnich dniach i w ostatnich godzinach, nakazuje mi tutaj pewną powściągliwość, bo trudno to inaczej nazwać niż szokiem. Jeśli mamy dalej w Sejmie, w Polsce wspólnie funkcjonować i dbać o państwo polskie, to nie może się to odbywać w ten sposób, jak widzimy, na drodze…

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Panie przewodniczący, głębokie wyrazy współczucia, ale otworzyłem dyskusję i udzieliłem głosu panu posłowi Szczerbie. Na temat, który pan próbuje wrzucić, w tej chwili dyskusji nie prowadzimy.

Bardzo proszę, pan poseł Szczerba.

Poseł Michał Szczerba (KO):

Szanowny panie przewodniczący, panie prezesie, panie wiceprezesie, Wysoka Komisjo, mam wrażenie generalnie, że wracamy do normalności i to jest plan pracy, który został przyjęty przez kolegium Najwyższej Izby Kontroli. Plany bardzo ambitne i bardzo dziękuję panu prezesowi za to, co powiedział o planowanych kontrolach.

Ale chciałbym zwrócić uwagę na dwa, trzy elementy, które są dla mnie bardzo ważne i co do których przekazywałem zastrzeżenia panu prezesowi i NIK, również po kontrolach poselskich, które prowadziłem. To jest kwestia skontrolowania inwestycji bardzo istotnych z punktu widzenia wydatków państwa, bo wtedy, kiedy musimy oszczędzać – a mam nadzieję, że to jest tylko chwilowa sytuacja, kiedy pula środków przeznaczonych dla kontrolerów jest ograniczana i do tego tematu też, zobowiązuje się, będziemy wracać – trzeba sprawdzić przede wszystkim, czy wydatki związane z dwoma inwestycjami były ponoszone w sposób rzetelny, czy te inwestycje były odpowiednio planowane.

To jest oczywiście Centralny Port Komunikacyjny. Bardzo dziękuję za to, że na wniosek parlamentarzystów Koalicji Obywatelskiej, który był przekazywany NIK, ten punkt znalazł się w planie pracy – chodzi o przeprowadzenie kontroli dotyczącej realizacji inwestycji Centralny Port Komunikacyjny.

Druga ważna sprawa, która też wzbudza kontrowersje, o której rozmawialiśmy, to jest odbudowa Pałacu Saskiego, Pałacu Brühla oraz kamienic przy ulicy Królewskiej w Warszawie. Gigantyczna inwestycja, rozgrzebana, która ma kosztować 2 mld zł. To jest ten moment, żebyście państwo kontrolerzy w ramach różnych audytów, które się będą dziać, które już zleca pan minister Sienkiewicz, w sposób rzetelny przyjrzeli się tej inwestycji.

Uważam, że również bardzo ważną sprawą jest Fundusz Sprawiedliwości. To jest taka niekończąca się historia i decyzje, które podjął pan minister Bodnar w ostatnich godzinach, dotyczące wstrzymania wypłat, przejrzenia wszystkich umów, to będzie wielkie wsparcie dla przygotowania również bardziej precyzyjnych przepisów co do gospodarowania środkami. O tym również wielokrotnie rozmawialiśmy.

Dwie sprawy dotyczące kwestii społecznych. Jest coraz większa liczba chorych w Polsce na choroby neurodegeneracyjne, chorobę Alzheimera, choroby otępienne. Bardzo dziękuję za kontrolę, którą przeprowadzi delegatura w Katowicach, dotyczącą funkcjonowania opieki nad osobami z chorobami neurodegeneracyjnymi oraz wsparcia ich opiekunów. Mam wrażenie, że jest to obszar, gdzie państwo pozostawia rodziny i opiekunów samych sobie. Życzę więc powodzenia.

Jednocześnie nawiązuję do wystąpienia pana prezesa – budżet też będzie nowelizowany w toku prac Sejmu i nie zapomnimy o pracownikach NIK, na których pracę, na których rzetelność, niezależność mogliśmy w ostatnich latach liczyć. Bardzo dziękuję.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję panu posłowi za zwięzłą wypowiedź, wszak przed Komisją prosił pan o to, żebyśmy w miarę sprawnie Komisję przeprowadzili, więc tym bardziej jestem wdzięczny.

Bardzo proszę, zgłaszał się pan poseł Witek. Później pan poseł Bartosz Zawieja.

Poseł Przemysław Witek (KO):

Szanowny panie przewodniczący, szanowny panie prezesie, szanowni posłowie, bardzo interesujący plan pracy NIK. Nie jestem aż tak zachwycony tym, że jest on tak obszerny i że jest ambitny, dlatego że śledzę te plany pracy od lat i one są zawsze jak zaplanowane, tak zrealizowane.

Powiem coś więcej, mnie się w tym planie jedna rzecz bardzo podoba i to jest coś, co prezes Banaś dość autorsko od kilku lat propaguje, mianowicie rozszerzył dość mocno aktywność NIK. W planowanym roku doszła ona do aż 19% kontroli doraźnych. Na początku się temu przyglądaliśmy z pewnym niepokojem. Ale co się okazuje?

Okazuje się, że w danym roku wpada tyle ciekawych rzeczy i tyle się dzieje w przestrzeni publicznej, że można ad hoc reagować i podejmować kontrole. One też bardzo często odpowiadają na wnioski posłów. Posłowie czują się dowartościowani, że na te wszystkie istotne rzeczy Najwyższa Izba Kontroli reaguje, zarówno z terenu, jak i na poziomie ogólnokrajowym, że nie jest w sposób dość kostyczny związana z planem pracy. Moim zdaniem ten kierunek jest dobry. Nie wiem, czy on powinien przekraczać mocno poza 20%, ale wydaje mi się, że 1/5 aktywności NIK już daje przestrzeń do takiego dość, powiedzmy, elastycznego reagowania.

Chciałbym też wspomnieć o kilku elementach odnośnie do poszczególnych kontroli. Rozbawiła mnie dosyć kontrola Departamentu Infrastruktury dotycząca oznakowania dróg publicznych, bo NIK cyklicznie te kontrole realizuje. Ma odpowiedzieć w pytaniu głównym, definiującym cel kontroli, jak sądzę, czy sposób oznakowania dróg publicznych był rzetelny i zapewniał czytelność oznakowania. Przecież wiemy, że z rzetelnością było średnio, a i z czytelnością też nie. Ale zakładam, że kontrola przewiduje realizację wniosków pokontrolnych i musi przypominać zarządcom dróg, że coś w tej sprawie chcemy monitorować.

Bardzo ciekawa i ważna jest kontrola funkcjonowania Funduszu Sprawiedliwości, prowadzona przez Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego. To jest istotna rzecz, bo wiemy, że Fundusz Sprawiedliwości popełnił jakieś grzechy pierworodne i myślę, że to będzie tylko kontynuacja tego.

Ciekawe rzeczy w Departamencie Środowiska, mianowicie program „Czyste powietrze". Tu jest chyba próba zbadania tego metodologią badania sprawozdania finanso-

wego. Trochę inna. Najwyższa Izba Kontroli nie za często te rzeczy robi w ten sposób, ale to moim zdaniem może się to wydać ciekawa kontrola.

Kontrola, którą też znam z historii NIK – ochrona wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Robiliśmy to w regionalnych zarządach gospodarki wodnej i w Wodach Polskich parę lat temu, ale myślę, że to jest próba aktualizacji.

Trochę żałuję, że w programie i w planach Departamentu Zdrowia nie ma szpitali powiatowych. Zakładam, że to się przebije w kontrolach doraźnych. Wiem, że szpitale powiatowe są w o wiele gorszym stanie niż wojewódzkie. Być może chciałbym dopytać o ten element konkretnie.

Poseł Szczerba wspomniał kontrolę funkcjonowania opieki nad osobami z chorobami neurodegeneracyjnymi oraz wsparcia ich opiekunów. To jest coś, co wymyśliły Katowice. Wpisuje się to w element zainteresowania szeroko rozumianą ochroną zdrowia w ogóle przez NIK. Pomijam, że od zawałów, badań prenatalnych – Najwyższa Izba Kontroli realizuje całą masę rzeczy. To będzie coś, co mogłoby być nawet może przedmiotem jakiejś megainformacji w tym zakresie. Nie wiem, czy NIK o tym myśli.

Ciekawymi kontrolami i bardzo dobrym pomysłem są cztery kontrole krakowskie. Wszystkie mają bardzo trafione tematy: dostępność i rozwój terapii protonowej, harmonizowanie praw dzieci i młodzieży do nauki oraz wypoczynku i rozwoju, diagnostyka i leczenie przewlekłej choroby nerek i specjalność krakowska, wymyślona jeszcze panią dyrektor Jolę Stawską owego czasu, czyli realizacja uchwał antysmogowych. W ogóle kontrole antysmogowe wywodzą się z Krakowa, później były kontynuowane przez Katowice.

Bardzo ciekawe i chyba największe wyzwanie, choć jedno, bo to mała delegatura – gospodarka majątkowa i finansowa Lasów Państwowych. Świetny opolski temat. Natomiast mam wrażenie, że temat najtrudniejszy z tego wszystkiego. Nie wiem, jak się to uda Opolu, ale trzymam za nich mocno kciuki.

Ciekawa jest też rzecz, która skupia się na bezpieczeństwie funkcjonariuszy Służby Więziennej rodem z Rzeszowa.

Tyle celem mojego omówienia. Przyjmuję to ze spokojem, bo wiem, że zostanie to dobrze zrealizowane. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję, panie pośle.

Pan poseł Bartosz Zawieja.

Poseł Bartosz Zawieja (KO):

Panie przewodniczący, panie prezesie, pod kątem planowanej kontroli w zakresie Departamentu Infrastruktury państwo chcą badać rządowe inwestycje, program w ramach „Polskiego ładu”, czyli Fundusz Inwestycji Strategicznych.

Troszkę miałem okazję się zapoznać, aplikując, pracując na rzecz mojego kochanego samorządu. Do tej pory było tak, że w ramach „Polskiego ładu” i ich iluś iteracji, pięciu edycji, które były zaplanowane, w ramach rządowego programu rozwoju dróg z możliwości aplikacji o środki na te drogi były wyłączone miasta na prawach powiatu, w których jest siedziba wojewody bądź sejmiku. Uważam, że to jest pewnego rodzaju dyskryminacja. Jeżeli można byłoby w ramach tej płaszczyzny czy tego zakresu kontroli również taki wątek zweryfikować, bo uważam, że miasta na prawach powiatu nie mogą być poszkodowane w jakimś zakresie dotyczącym możliwości pozyskania środków na infrastrukturę dla mieszkańców.

W ramach, można powiedzieć, tych ciekawych kontroli ochrony środowiska czy infrastruktury warto też przyjrzeć się jednej kwestii. Wiadomo, że kiedyś pieniądze z KPO w większej ilości niż obecnie, niż do tej pory – na szczęście już 5 mld euro wpłynęło – przybędą. Jak państwo wiedzą, jego znaczącym komponentem jest ok. 54 inwestycji tzw. strategicznych. Doskonale państwo wiedzą, że aby zrealizować KPO, zostało nam coś ponad trzy lata, do połowy 2026 r. musimy wydać w formie pożyczek i dotacji tę gigantyczną ilość środków, aby lepiej przygotować się do absorbcji środków. Wiem, że regionalne dyrekcje ochrony środowiska niestety nie domagają kadrowo w zakresie wyda-

wania tzw. decyzji środowiskowych. Jest to praktycznie w każdym regionie, w każdym województwie bardzo ważna rzecz.

Jeżeli mógłbym prosić, aby w ramach planowanego planu kontroli rozpatrzeć ewentualną uwagę, aby wspomóc regionalne dyrekcje ochrony środowiska i wszystkie organy, które biorą udział w postępowaniach czy screeningowych, czy w ocenie oddziaływania na środowisko. Chodzi o to, by wspomóc je z prostej przyczyny – ponieważ pół roku temu została w tym temacie zaktualizowana ustawa. Nie wiem, jak sprawa ewentualnie rozporządzeń, niemniej chodzi o to, aby skorzystać całościowo z tego „planu Marshalla" – wszyscy wiemy, że to jest KPO, w cudzysłowie można go do tego porównać. Aspekt przygotowania aplikacji o środki zewnętrzne, europejskie jest niezbędny.

Wiem, że jest to też kompatybilne z wchodzącą siedmiolatką unijną, czyli nowa perspektywa, nowy budżet, kolejne 80 mld euro, które mamy do wydatkowania. Jeżeli mógłbym prosić, aby ewentualnie państwo z racji swojego eksperckiego spojrzenia mogli w tych dwóch tematach gdzieś to zrobić, bo moim zdaniem ten drugi zwłaszcza jest ogólnokrajowy. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo.

Czy z ktoś z pań posłanek, panów posłów jeszcze chce zabrać głos w dyskusji?

Pan przewodniczący Szarama, bardzo proszę.

Poseł Wojciech Szarama (PiS):

Dziękuję bardzo.

Rok 2023 był rokiem kontroli doraźnych. Zwracałem uwagę na posiedzeniach Komisji, że proporcje między kontrolami zaplanowanymi a doraźnymi są niewłaściwe. Właściwie cała praca, większość działań NIK była skupiona na kontrolach doraźnych, które miały określony koncept polityczny, który potem mogliśmy oglądać na konferencjach prasowych organizowanych niestety przez NIK. Mam nadzieję, że w tym roku tak po prostu nie będzie, że to będą kontrole, które będą przedstawiane Sejmowi, przedstawiane rządowi, przede wszystkim posłom na poszczególnych komisjach, a z wyników tych kontroli będą wyciągane wnioski.

Mam parę konkretnych pytań dotyczących Departamentu Obrony Narodowej. W pkt 29 jest napisane, że ma być przeprowadzona kontrola – skupię się na rozwinięciu wyników kontroli – czy potrzeby sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w czasie wojny w Ukrainie były właściwie zaplanowane i zabezpieczone. To jest temat bardzo skomplikowany. Nie wiem, w jaki sposób państwo chcecie to realizować, czy na przykład wyniki kontroli zostaną przedstawione po uwzględnieniu danych polskiego wywiadu.

Zwracam uwagę, że dwie poprzednie kontrole, tj. kontrole nr 27 i 28, są kontrolami mówiącymi o zwiększeniu liczebności sił zbrojnych do założonego poziomu, a kolejna kontrola dotyczy tego, czy pozyskanie i wdrożenie dla Sił Zbrojnych RP czołgu K2 było realizowane w sposób właściwy. Te dwie kontrole jednostkowe z poz. 27, 28 mieszczą się w poz. 29, panie prezesie, bo jeśli chcecie państwo kompleksowo zbadać cały stan polskich Sił Zbrojnych, to również z pewnością będziecie badać liczebność wojska polskiego i kwestie zakupu koreańskiego sprzętu, w tym czołgu.

Kolejna moja wątpliwość, uwaga: kontrola Departamentu Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego w poz. 33 – funkcjonowanie systemu łączności w wybranych służbach i pytanie, czy system łączności w kontrolowanych jednostkach funkcjonuje w sposób właściwy. Czy ta kontrola ma się odbyć na skutek jakiejś interwencji, na skutek jakiegoś zapytania czy na przykład postulatu grupy posłów? Skąd się wziął taki właśnie pomysł na przeprowadzenie kontroli i o jakie służby panu chodzi?

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo.

Widzę, że już chętnych do zadawania…

Jeszcze pani minister Maląg. Bardzo proszę.

Poseł Marlena Magdalena Maląg (PiS):

Szanowny panie przewodniczący, panie prezesie, mam pytanie do kontroli, które będą przeprowadzone w ramach Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny, a konkretnie chodzi mi o kontrolę programu aktywizującego dla cudzoziemców „Razem możemy więcej".

Z tego, co pamiętam, dokładnie to muszę sprawdzić, jest to program wieloletni. Program też jeszcze na pewno nie został poddany ewaluacji, bo został z tego, co pamiętam, ogłoszony w ramach wsparcia publicznych służb zatrudnienia w czasie, kiedy wybuchła wojna na Ukrainie. W ten sposób m.in. publiczne służby zatrudnienia mogły startować w tym konkursie. Jaki jest więc cel tej kontroli, jeżeli tak naprawdę program jeszcze nie został poddany ewaluacji? Kontrolować go w pierwszym półroczu 2024 r.? W lutym ma być kontrolowany, a akceptację już mamy mieć w kwietniu. Czy tak naprawdę te projekty, które państwo będziecie kontrolować… Wiemy przecież i sama tego doświadczyłam, jak te kontrole przebiegały w poprzedniej bynajmniej kadencji. Z czego to wynika, że akurat ten program znalazł się na liście kontrolowanych programów?

Zresztą panowie parlamentarzyści podejmowali temat, że tych kontroli jest bardzo dużo. Fakt, jest ich bardzo dużo, a pan przewodniczący przed chwilą powiedział też, że jeszcze dojdzie oczywiście odpowiednia liczba kontroli doraźnych, które są na określone życzenia. Miałabym więc pytanie właśnie, w jaki sposób państwo dokonali weryfikacji, żeby w ostatecznym planie kontroli się te programy znalazły? Notabene, nie trzeba sprawdzać, to są dobre programy. W jaki sposób podjęliśmy to działanie? Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo.

Pan prezes Banaś.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli Marian Banaś:

Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, przede wszystkim nie mogę się zgodzić z opiniami prezentowanymi przez panią poseł i pana posła, że kontrole były prowadzone tendencyjne i nadal będą, że była przewaga kontroli doraźnych nad kontrolami planowymi. Przecież w sprawozdaniu wyraźnie wcześniej przedstawiłem, a dzisiaj również w tych planach, że kontroli doraźnych nie ma więcej niż do 20%. W zeszłym roku było ich, z tego co pamiętam…

Pełniący obowiązki dyrektor Departamentu Strategii Najwyższej Izby Kontroli Marzena Rajczewska:

Dużo mniej, 17%.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli Marian Banaś:

17% bodajże tylko.

Natomiast one są jak najbardziej potrzebne, jak tu powiedział poprzednio pan poseł, z uwagi właśnie na sygnalizację opinii publicznej, jak również posłów i senatorów. Mamy przykład chociażby bardzo poważnej sprawy – kontrola doraźna dotycząca zanieczyszczenia Odry. Mamy również poważną kontrolę, która była zrobiona i pokazała maksymalną niegospodarność w przypadku Ostrołęki, czy jeszcze wiele innych doraźnych kontroli.

Po drugie wszystkie kontrole, planowane i doraźne, są na podstawie głębokiej analizy. Nie ma tak, że decyzje co do kontroli podejmuje prezes albo jedna osoba, tylko to są kontrole, jak zasygnalizowałem, na podstawie wcześniej zgłoszonych wniosków parlamentarzystów, obywateli, organizacji społecznych, później poddanych głębokiej analizie samych pracowników NIK.

Proszę mi wierzyć, absolutnie pilnujemy pełnej obiektywności i niezależności Najwyższej Izby Kontroli co do jej funkcjonowania, co się przejawia również w naszych kontrolach. To, że akurat kontrole, które robimy, a one czasem wynikają właśnie ze zgłoszenia opinii publicznej czy obywateli, przynoszą takie, a nie inne ustalenia mówiące o nieprawidłowości, to już po prostu tylko świadczy o tych osobach czy instytucjach, które właśnie poddane były kontroli, że z takimi nieprawidłowościami mamy do czynienia.

Ale to wszystko ma służyć usprawnieniu państwa, organów państwowych, jak również organów samorządowych. Dziękuję bardzo.

Jeszcze pan wiceprezes.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Pan wiceprezes.

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Michał Jędrzejczyk:

Szanowny panie przewodniczący, szanowni państwo, jeszcze chciałbym się odnieść do pytania pana posła Szaramy w kontekście kontroli funkcjonowania systemu łączności w wybranych służbach.

Zaznaczę, że pomimo pewnych prób od 20 lat nie udało się w Polsce ukończyć tworzenia i pełnego wprowadzenia jednolitego systemu cyfrowej łączności radiowej. Ta kontrola, panie pośle, miałaby przede wszystkim na celu kompleksowe sprawdzenie funkcjonowania łączności zarówno wewnątrz danej służby, jak i pomiędzy tymi służbami, jak również w czasie pokoju. W związku z powyższym w toku kontroli zamierzamy poddać szczegółowej analizie takie podmioty, jak: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policja, Państwowa Straż Pożarna oraz opcjonalnie inne służby, które są podległe MSWiA. Oczywiście chodzi o cywilne służby, nie wojskowe.

Jeżeli chodzi o pytanie dotyczące Departamentu Obrony Narodowej i tych trzech tematów, które w ocenie pana posła zawierają się w jednym obszarze, tj. trzecim, czyli w kontroli nr 29, oczywiście jest to błędne przypuszczenie z uwagi na to, że analiza kontrolna, której dokonali nasi kontrolerzy w Departamencie Obrony Narodowej, doświadczeni kontrolerzy z 30-letnim stażem, jednoznacznie wskazywała, że do tych trzech obszarów należy podejść, można powiedzieć, wielowątkowo. Nie da się tego zrobić za pomocą jednej systemowej kontroli, bo taka kontrola trwałaby zapewne kilkanaście lat.

W związku z powyższym podjęliśmy taką, a nie inną decyzję, żeby te obszary podzielić na trzy bardzo ważne kwestie. Zapewne kontrola nr 29 będzie też w jakiś sposób posługiwała się pewnymi informacjami z tych pozostałych, ale nie jest to w tym momencie przesądzone. Jak pan wie, na tym posiedzeniu nie możemy rozmawiać o informacjach, które miałyby charakter niejawny, a zapewne wchodzilibyśmy w takie struktury w tym momencie. Mogę tylko zapewnić, że te trzy kontrole, które zostały zaplanowane w Departamencie Obrony Narodowej, w sposób szczegółowy pozwolą nam odpowiedzieć na trzy pytania, które zostały zadane. Bardzo dziękuję.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo.

Komisja zapoznała się z informacją prezesa Najwyższej Izby Kontroli dotyczącą planu pracy NIK na rok 2024.

Stwierdzam, że porządek dzienny posiedzenia został wyczerpany.

Informuję, że protokół posiedzenia z załączonym pełnym zapisem jego przebiegu będzie do wglądu w sekretariacie Komisji w Kancelarii Sejmu.

Zamykam posiedzenie Komisji. Dziękuję.